

## **EHDOTUS ERÄIDEN VALTIONEUVOSTON ASETUSTEN MUUTTAMISESTA LIITTYEN OPPIVELVOLLISUUDEN LAAJENTAMISEEN JA TUTKINTOKOULUTUKSEEN VALMENTAVAAN KOULUTUKSEEN**

### **1 Nykytila ja keskeiset ehdotukset**

#### *Oppivelvollisuuden laajentaminen ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus*

Oppivelvollisuuden laajentamista koskeva hallituksen esitys (173/2020) annettiin eduskunnalle 15.10.2020. Hallituksen esityksessä ehdotettiin säädettäväksi oppivelvollisuuslaki ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta sekä muutettavaksi näihin uusiin annettaviin lakeihin liittyen perusopetuslakia (628/1998), lukiolakia (714/2018), ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia (531/2017) sekä 25 muuta lakia. Lait vahvistettiin 30.12.2020.

Oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä hyväksyttiin uusi laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (1215/2020). Tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen yhdistetään nykyiset perusopetuksen ja toisen asteen tutkintotavoitteisen koulutuksen väliin sijoittuvat nivelvaiheen koulutukset: perusopetuksen lisäopetus, lukiokoulutukseen valmistava koulutus ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus. Tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta voidaan järjestää 1.8.2022 lukien. Tästä ajankohdasta lukien päättyy myös perusopetuksen lisäopetuksen, lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen ja ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen järjestäminen. Näin ollen lukiokoulutuksesta annetusta valtioneuvoston asetuksesta poistettiin valmistavaa koulutusta koskevat säännökset ja vastaavasti ammatillisesta koulutuksesta annetusta valtioneuvoston asetuksesta valmentavaa koulutusta koskevat säännökset. Vastaavat muutokset eli perusopetuksen lisäopetusta koskevat viittaukset ehdotetaan poistettavaksi perusopetusasetuksesta (852/1998), valtioneuvoston asetuksesta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetusta valtioneuvoston asetuksesta (422/2012). Lisäksi asetuksiin ehdotetaan tehtäväksi muita oikeustilaa selkeyttäviä teknisiä muutoksia.

Lisäksi ehdotetaan, että vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen (895/1998) 5 §, jossa säädetään kansalaisopiston opetustunnin yksikköhinnasta, kumotaan. Lain vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta (579/2015) voimaantulon myötä asetuksen 5 §:ää ei sovelleta, joten pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

Edellä mainitut muutokset edellyttävät muutoksia myös lukiokoulutuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (810/2018), ammatillisesta koulutuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (673/2017), opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettuun asetukseen (986/1998) sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1766/2009). Edellä mainitut asetusmuutokset ovat olleet lausunnoilla marraskuussa 2020.

## 2 Säännöskohtaiset perustelut

### 2.1 Perusopetusasetus

#### 2 §. *Opetusryhmien muodostaminen*

Pykälä koskee opetusryhmien muodostamista perusopetuksessa sekä esi- ja lisäopetuksessa.

Pykälän 1 *momentista* ehdotetaan poistettavaksi viittaus lisäopetukseen tarpeettomana. Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain voimaantulon myötä perusopetuksen lisäopetusta koskeva sääntely kumoutuu perusopetuslaista, jonka vuoksi ehdotetaan poistettavaksi säännöksestä maininta lisäopetuksesta.

Pykälän 3 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus perusopetuslain 25 §:n 2 momentin pidennettyyn oppivelvollisuuteen muutetaan viittaukseksi oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momenttiin, jossa säädetään pidennetystä oppivelvollisuudesta. Lisäksi ehdotetaan poistettavaksi momentin viimeinen virke tarpeettomana. Virkkeessä säädetään lisäopetuksen ryhmäkoosta.

#### 3 §. *Opetuksen vuosittainen ja viikoittainen määrä*

Pykälä koskee perusopetuslaissa määritellyn opetuksen vuosittaista ja viikoittaista määrää. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon *Opetuksen vuosittainen ja viikoittainen määrä*. Muutoksella korjataan sanaan ”viikottainen” liittyvä kirjoitusvirhe. Vastaavasti ehdotetaan korjattavaksi ruotsinkielisen asetuksen vastaavan pykälän otsikko muotoon *Utbildningens omfattning per år och per vecka* vastaamaan paremmin suomenkielisen pykälän otsikointia.

Pykälän 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännös lisäopetuksen vuosittaisesta tuntimäärästä ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Lisäksi pykälästä ehdotetaan poistettavaksi lisäopetusta koskeva sääntely. Momentin viimeinen virke poistettaisiin, missä säädetään lisäopetukseen ottamisen perusteista.

#### 4 §. *Päivittäinen työmäärä*

Pykälässä koskee esi- ja perusopetuksen sekä lisäopetuksen päivittäisestä työmäärää.

Pykälän 1 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että lisäopetusta koskeva työmäärää koskeva sääntely poistetaan tarpeettomana.

#### 8 § *Aikuisten perusopetus*

Pykälä koskee oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen käytettävän ajan jakamisesta koulutuksen eri vaiheisiin.

Koska oppivelvollisuuden laajenee 18 ikävuoteen, tulee perusopetuslain 46 §:n mukainen koulutus käsitteellisesti erottaa perusopetuslain 26 §:n mukaisesta perusopetuksesta. Oppivelvollisuuslain 5 §:n mukaisesti oppivelvollinen voi suorittaa oppivelvollisuuttaan perusopetuslain 46 §:n mukaisessa koulutuksessa. Oikeustilaa selkeyttämiseksi perusopetuslain 46 §:n koulutusmuodon nimi muutettiin lailla (1216/2020) aikuisten perusopetuksiksi. Edellä mainitun vuoksi ehdotetaan pykälän otsikko vastaamaan perusopetuslain mukaista sääntelyä ja muutettavaksi muotoon ”*Aikuisten perusopetus*”.

Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että koulutusmuodon nimi muutetaan otsikon mukaisesti muotoon aikuisten perusopetus.

#### 10 §. *Arviointi opintojen aikana*

Pykälä koskee oppilaan arviointia opintojen aikana.

Pykälän *4 momentin 3 kohtaa* ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus perusopetuslain 25 §:n 2 momenttiin poistetaan tarpeettomana. Pidennetystä oppivelvollisuudesta säädetään oppivelvollisuuslaissa, jonka vuoksi ehdotetaan tehtäväksi viittaus oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momenttiin.

#### 25 §. *Esiopetuksen ja lisäopetuksen tuntimäärää sekä korvaavan opetuksen järjestämistä koskeva siirtymäsäännös*

Pykälä koskee esi- ja lisäopetuksen tuntimäärää lukuvuonna 1999-2000 ja korvaavan opetuksen järjestämistä siirtymäsäännöksen aikana. Pykälän *1 momentissa* säädetään esi- ja lisäopetuksen tuntimäärästä. Siirtymäsäännös on tarkoitettu sovellettavaksi lukuvuoden 1999-2000 aikana, jolloin perusopetuslaki ja perusopetusasetuksen kokonaisuudistukset tulivat voimaan.

Pykälän *2 momentissa* säädetään niiden oppilaiden asemasta, jotka ovat vapautettuja jonkun oppiaineen opetuksesta. Momenttia sovelletaan sellaisiin oppivelvollisiin, jotka ovat vapautettu jonkin oppiaineen opetuksesta ennen 1. tammikuuta 1999. Asetuksen voimaantullessa oppivelvollisuus kesto oli perusopetuslain 25 §:n mukaisesti noin 10 vuotta tai enimmillään 11 vuotta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kyseistä momenttia on voitu soveltaa enimmillään 11 vuotta asetuksen voimaantulosta eli vuoteen 2010 asti. Voimassaolevan sääntelyn osalta säännös on tarpeeton, koska siirtymäsäännöksen voimaantullessa oppivelvollisuuttaan suorittavien oppilaiden oppivelvollisuus on päättynyt.

Oikeustilaa selkeyttämiseksi ehdotetaan, että pykälä kokonaisuudessaan kumotaan tarpeettomana.

#### 26 §. *Oppilasarviointia koskeva siirtymäsäännös*

Pykälässä säädetään oppilasarvioinnista lukuvuosina 1999-2000 ja lukuvuonna 1998-1999 lukuvuositodistuksissa käytettävistä oppiainemistä. Sääntelyä sovellettiin edellä mainittuina lukuvuosina.

Oikeustilaa selkeyttämiseksi ehdotetaan, että pykälä kokonaisuudessaan kumotaan tarpeettomana.

## **2.2 Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta**

### *1 §. Soveltamisala*

Pykälä koskee asetuksen soveltamisalaa.

Asetuksen soveltamisalasta ehdotetaan poistettavaksi viittaus perusopetuksen lisäopetukseen tarpeettomana. Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lainvoimaantulon myötä perusopetuksen lisäopetusta koskeva sääntely kumoutuu perusopetuslaista, jonka vuoksi viittaukset perusopetuksen lisäopetukseen ehdotetaan poistettavaksi.

### *5 §. Esiopetuksen, aikuisten perusopetuksen ja maahanmuuttajille järjestettävän perusopetuksen valmistavan opetuksen erityiset tavoitteet*

Pykälä koskee muiden kuin oppivelvollisuuttaan suorittaville oppilaille annettavan opetuksen erityisiä tavoitteita.

Pykälän soveltamisala koskee esiopetusta, lisäopetusta, aikuisten perusopetusta sekä maahanmuuttajille järjestettävän perusopetuksen valmistavaa opetusta.

Oppivelvollisuutta voi jatkossa suorittaa myös esimerkiksi aikuisten perusopetuksessa ja perusopetuksen valmistamassa opetuksessa, jonka vuoksi on tarpeen muuttaa pykälän otsikko vastaamaan muuttunutta oikeustilaa. Pykälän aiempi otsikko *Muille kuin oppivelvollisuuttaan suorittaville oppilaille annettavan opetuksen erityiset tavoitteet* ehdotetaan muutettavaksi muotoon *Esiopetuksen, aikuisten perusopetuksen ja maahanmuuttajille järjestettävän perusopetuksen valmistavan opetuksen erityiset tavoitteet*. Pykälän otsikossa lueteltaisiin ne koulutusmuodot, joista pykälässä säädetään.

Lisäksi pykälästä poistettaisiin perusopetuksen lisäopetusta koskeva sääntely eli ehdotetaan kumottavaksi pykälän *2 momentti* kokonaisuudessaan tarpeettomana.

Pykälän *3 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen muutettaisiin aikuisten perusopetuksiksi. Lisäksi pykälän *3 momentissa* viittaus oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajille

annettavasta perusopetuksesta muutettaisiin siten, että momentissa viitattaisiin perusopetuslain 46 §:ään.

#### 7 §. *Aikuisten perusopetuksen tuntijako*

Pykälä koskee oppivelvollisuusiän ylittäneiden tuntijakoa. Pykälän aiempi otsikko *Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen tuntijako* muutettaisiin muotoon *Aikuisten perusopetuksen tuntijako*.

Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus koulutusmuodon nimeen muutettaisiin pykälän otsikkoa vastaavasti aikuisten perusopetukseksi. Momentin alkuvaiheen tuntijakotaulukon jäljessä olevaan huomiota (\*\*) ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen muutettaisiin viittaukseksi aikuisten perusopetukseen. Tuntijakotaulukkoon ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia, vaan aikuisten perusopetuksen tuntijako säilyisi nykytilaa vastaavana.

Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi ensimmäistä momenttia vastaavasti siten, että viittaus koulutusmuodon nimeen muutettaisiin aikuisten perusopetukseksi. Lisäksi aikuisten perusopetuksen päättövaiheeseen tuntijakotaulukon jäljessä olevaan huomiota (\*\*\*) ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen muutettaisiin viittaukseksi aikuisten perusopetukseksi. Tuntijakotaulukkoon ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia, vaan aikuisten perusopetuksen tuntijako säilyisi nykytilaa vastaavana.

#### 9 §. *Erityisopetusta koskevat erityissäännökset*

Pykälän *2 momentin* viittausta pidennettyyn oppivelvollisuutteen ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momenttiin, jossa säädetään pidennetystä oppivelvollisuudesta.

### 2.3 Asetus vapaasta sivistystyöstä

#### 5 §. *Kansalaisopiston opetustunnin yksikköhinta*

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta (579/2015) tuli voimaan 1.1.2016. Lainsäädännön myötä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:n 4 momenttia muutettiin siten, että asetuksenantovaltuus yksikköhinnan porrastuksesta tiheästi asutuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella poistettiin.

Ennen lain (579/2015) voimantuloa kansalaisopistojen yksikköhintoja porrastettiin tiheästi asutuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella. Porrastusten suuruudesta ja yksikköhintojen tarkemmasta laskemisesta sekä siitä, mitä

kuntia pidettiin tiheästi asuttuina, säädettiin valtioneuvoston asetuksella. Vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 5 §:n mukaan kansalaisopiston yksikköhintoja laskettaessa yksikköhinta määrättiin muita kansalaisopistoja 15 prosenttia korkeammaksi niissä kansalaisopistoissa, joiden sijaintikunnan asukastiheys oli yli sata.

Asetuksen 5 §:ää ei ole sovellettu yksikköhintojen muodostamisessa sitten edellä mainitun lainsäädännön muutoksen voimaantulon. Koska vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:n 4 momentissa on edelleen valtuussäännöksiä, ehdotetaan asetuksen 5 § kokonaisuudessaan kumottavaksi. Oikeustilaa selkeyttämiseksi ehdotetaan, että pykälä kokonaisuudessaan kumotaan tarpeettomana.

### **3 Asian valmistelu ja lausuntopalaute**

Asetusehdotukset on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä osana oppivelvollisuuden laajentamista.

Asetusluonnoksista on pyydetty lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä.

### **4 Keskeiset vaikutukset**

Perusopetusasetukseen ja perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetukseen ehdotetut muutokset olisivat teknisluonteisia ja liittyisivät oppivelvollisuuden laajentamista koskevassa hallituksen esityksessä ehdotettuun nivelvaiheen koulutusten yhdistämiseen. Ehdotetulla sääntelyllä vastataan uuden oppivelvollisuuslain, uuden tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain sekä perusopetuslakiin ja muihin 27 lakiin liittyviin muutoksiin. Lisäksi useita pykälä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan perusopetuslain 46 §:n mukaisen koulutuksen uutta nimeä.

Lisäksi perusopetusasetuksesta ja vapaasta sivistystyöstä annetussa asetuksesta ehdotetaan kumottavaksi tiettyjä teknisluonteisiasäännöksiä tarpeettomina. Näillä teknisluonteisilla muutoksilla pyritään selkeyttämään sääntelyä ja parantamaan säädösten soveltamista.

### **5 Voimaantulo**

Asetukset ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta vuonna 2021 eli samaan aikaan uuden oppivelvollisuuslain kanssa.

Valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2021. Sen 2 §:n 1 ja 3 momentti, 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 1

momentti ja 14 §:n 1 momentti ehdotetaan tuleviksi kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2022. Perusopetuslain muutoksen (1216/2020) siirtymäsäännöksen mukaan *”Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista perusopetuksen lisäopetusta voi järjestää 31 päivään heinäkuuta 2022 saakka. Perusopetuksen lisäopetukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.”* Lisäopetusta voi säännöksen nojalla järjestää 31 päivä elokuuta 2022 saakka ja perusopetuksen lisäopetukseen sovellettaisiin asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä tähän ajankohtaan asti.

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2021. Asetuksen 1 §:n ja 5 §:n 2 momentti ehdotetaan tuleviksi kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2022. Asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista perusopetuksen lisäopetusta voi järjestää 31 päivään heinäkuuta 2022 saakka. Perusopetuksen lisäopetukseen sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Valtioneuvoston asetus vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.